

ABONEMENT

Pour un an D. 2
Edition spéciale 500 Ptrs.

ADRESSE

“İdjtihad,, Constantinople

Téléph. St. 865
XXV ème ANNÉE
1 Janvier 1930

İCTİHAT

Türkçe ve Fransızca

İLMÎ, EDEBÎ, İKTİSADÎ

No: 288

ABONEMAN:

Seneliği [24 Nüsha] Türki-
ye için 21/2, hariç için 2
D. Âlâ kâğıdı 5 Liradır

İDAREHANESİ

Cıgaloğlunda İctihat Evi

Tarihi Te'sisi:

1904 — Genève

Yirmi beşidci sene

1 Kânunisanı 1930

İktisadî Mücadelei Milliye

Bin kerre söyledim bir kerre daha söyleyim: Her istiklâlin anası iktisadî istiklaldır; nasıl ki her nevi hürriyetin en mukaddem ve en mukaddes olanı da vicdan hürriyyetidir; 281 numrolu İctihad ki 25 inci senei te'sisiyyesinin ilk nushasıdır bunun baş mekalesinin adı “İktisadî vatanperverlik,, idi; bunda şerh etmişdim, toplu ve tüfenkli harblerin arık zamanı geçdi denilebilir; bu harbler nihayet dört sene devam ediyor; fakat iktisadî, medenî harb her gün ve ila gayri nihaye devam edecektir.

Genç hükûmeti cümhuriyyemizin bu mücadeleye başladığını yüreğimiz sürür ve iftiharla kabarak görüyoruz:

Bulgar kralı üç sene evvel bulgar şayak fabrikalarının kaba şayaklarından yapılmış kaba bir Bulgar ma'mulü elbise ve şapka ile Sobranyaya yani millet meclisine geldi ve bunu gören nazırlar ve sıra ile bütün devlet me'murları yerli malı mensuc ile geyinmeye başladılar.

Eyi bilmeliyiz ki, Herriot nun ta'birile, bir **Patriotisme écono mique** yani bir iktisadî vatanperverlik vardır, ve bu vatanperverlik diğer vatanperverlikden geri kalmayan bir ehemmiyeti ha'izdir. Yalnız devletleri değil hatta dinleri de yaratan ve yaşatan bilvasıta iktisadî amillerdir. Muhterem erkânı harb reisimiz Fevzi paşanın deîği gibi kahve ve çay için verilen beş milyon liramızın hiç olmazsa yarısı verilmeyebilir.

koslavakya hükûmeti hududu dahiline bir tek kahve sokmıyor. Vasıf Bey bunu pekala bilir, orada sefir idi. Kahve içmek yüzünden kimse ölmüştür. Hani manlarımız Paris modistlerine, şapka için, ipek çorap v. s. için milyonlar veriyorlar, sonra beri tarafda belki bir çok fakir köylü başına geçirecek bir kepi tedari-kindenden aciz bulunuyor.

Bu memleketi muselleh müstevlilerin pençesinden alıp tahlis etmiş olan deha, gayri muselleh olan ve fakat daha az bi-eman olmayan silahsız isti'lalardan siyanet etmek için de gönderilmiştir.

Bu, büyük ve belki en büyük risalet dir ve bizim deha mız bunu müdrikdir ve işine girişmiştir. Bizim şî'arımız üç aded (İ) harfile ifade olunacak ki i'mar, istihsal, i'mal kelimelerinin ilk harfleridir

Dr. Abdullah Cevdet

Millî tasarruf ve içki

Bundan bir sene evvel kıymetli itimat ve teveccühünüzle seçilen merkez hey'etiniz bu gün zamanını doldurmuş, senelik mesaisi neticesini hey'eti aliyenize arz için müsadenizi rica ediyor.

Efendilerim, muayyan bir mefkûre oğrun-da kuvvet sarfedenlerin hedefe muvasalat için çok çetin mücadele sarfetmeleri icap ettiği malûmu alileridir. Asırlardanberi beşerin irade za'fından istifade ederek insan oğullarının beyinlerini uyuşturan, sağlıklarını tehlikeye atan içki belâsine karşı sırf ilm ve fenne knat ederek açığımız mücadele derhal gayeye erişmenin kolay olmadığını takdir edersiniz.

Şu kadarki her geçen sene bizim için daha kuvvetli deliller, iddianızı teyit edecek daha canlı tecrübeleri bırakıyor. Mefkûre aşımızı her sene yeni unsurlara aşıyor ve olgun, kuvvetli mahsullar, meyvalar alıyoruz.

Yolunuzda yürürken bazen bizi müsbet iş yapamamakla ittiham edenlere, kaç sarhoş kurtardığımızı soranlara; Hilâli ahdar faaliyette bulunurken meyhanelerin çoğaldığına işaret ederek bize tariz edenlere tesadüf ediyoruz!

Fakat ne bu tenkitler ve nede bu tarizler bizi sarmıyor. Biz düne nisbetle bugün daha kuvvetli azim ve metanetle mücadelemize devam ediyoruz. On senelik mücadelemizin en olgun meyvası memlekette ayyaşlığın umumî bir nefret celpetmesi ve içkinin fenalığını içenlerin de teslim etmesidir. Atın ölümü arpadan olsun diye fenalığını bile bile zehirleyenler günün birinde sarsak yürüyüşleriyle mefluç bir halde muayenehanemize geldikleri zaman yaptıkları günaha bin bir nedametle töbe ediyorlar. Fakat o saatteki tevbenin hükmü kalmamış ve kapısı kapanmıştır.

Bilhassa yine aldığımız kat'i neticelerden birisi genç neslin şuurlu bir içki düşmanı olarak hayata atılmasıdır. Henüz lise sıralarında iken alkolün mazarratını işiderek, dinleyerek Yeşil hilâla intisap edenler gittikleri yerlerde gayemizin en kuvvetli propagandacısı oluyorlar. Bilhassa talim ve terbiye unsuru olan muallim ordusunun içki düşmanı olarak yetişmesi mücadelemizin parlak istikbali hususunda en kuvvetli bir delildir. İrfanından istifade ettirdiği talebe evlatlarına dürüst seciyyesi ve her türlü mükeyyifata karşı isyankâr iradesiyle nümuneî imtisal olan muallim arkadaşlarımızın Yeşil hilâl mefkûresi uğrunda sayılarını tepcil etmeği bir borç ve vazife adederim. Alkoldan sonra tütün bile düşman tanıyan bu arkadaşların müsbet sahada gayemize çok faideleri dokuncaktır.

Milletlerin idaresinde dördüncü kuvveti teşkil eden, efkârı umumiye üzerinde en mühim bir telkin vasıtası olan matbuatın içki düşmanlığı hususunda oynadığı rolün ehemmiyetini şükranla yat etmeği de vazife bilirim.

Bir çok cinayetlerin vukuunda alkolün rolünü iri harflerle kari' kitlesine tanıtan gazetelerimiz şişe içerisinde sakın fakat insanların bünyesine girdikten sonra en azılı bir tahrip vasıtası olan içkiye karşı nefreti umumî husulünde mühim birer âmil olmuşlardır. Sırf

hissinin tesirile günün birinde bu gibi propagandaların bilizum olduğunu yazan kuvvetli bir edip bizden cevabını aldıktan bir iki ay sonra aynı sütununda rakının fenalığını sehhar bir surette tasvir ve tavsif etmiştir.

Memlekette başlayan millî iktisat ve tasarruf mücadelesinin mefkûremize çok hizmet edeceğini zan ve tahmin ediyoruz.

Milyonlarca liranın alkol gibi milletin sıhhi ve içtimai bünyesini tahrip eden bir zehir uğrunda mahvolmasına vicdanı ammenin razı olmayacağını o vicdanın mümessili olan ve iktisat seferberliğini idare eden Cümhuriyet hükûmetimizin bu zararın önüne geçeceğini kuvvetle zannediyoruz.

Son zamanlarda İstanbulda adetleri 800 zü tecavüz ve mahallelerin harimi sükûtüne kadar tevessü eden meyhanelerin tahdidi, gençlere içki verilmemesi hakkında dahiliye vekâletinin son tetbirleri hükûmetimizin bu yoldaki programını izaha kâfidir.

Cümhuriyet hükûmetinin müsbet bir program ile takip ettiği şümendüfer siyasetide her tarafa irfan ve medeniyet meşaleleri götürecek akşamcılığı azaltmak suretile mefkûremizin inkişafına yardım etmektedir. Cemiyetimiz hakkında hükûmetimizin ibraz ettiği teveccüh ve muzaheret cidalımızda bize kuvvet ve cesaret vermektedir.

İşte muhterem efendilerim, geçen senenin en kuvvetli mesaisi mefkûremizi böyle muhtelif vechelerden ta'mim ve neşir esası üzerine istinat etmiştir.

Mayısın son gününde yaptığımız Yeşil gün bayramı her senekinden daha kuvvetli bir surette tes'it edilmiş, içki aleyhinde meccani rozetler, sinemalarda vecizeier, gazetelerde makaleler, ayrıca kartpostallar, beyannameler tevzii ile umumi bir tezahur yapılmıştır. Sırf mefkûre aşkına istinat eden bu gibi tezahürlerden çok istifade ediyoruz. Muhtelif yerlerde mutad konferanslarımız verilmiş, Yevmî gazetelerde müteaddit vesilelerle makaleler yazılmış, dört senedenberi muntazaman neşir ettiğimiz Hilâli ahzar mecmuası Ağustos ayına kadar Yeşil Hilâl namı altında neşredilmiş bilahare mâli vaziyet dolayısıyla neşri muvakkaten sektedar olmuştur. Gerek münderecatı ve gerekse şekli itibarile Avrupadaki emsalinden geri olmayan mecmuamızı arkadaşlarımızın himmetile muntazaman neşrine devam edeceğimize eminim. Geçen sene zarfında bütün cemiyetlerde olduğu gibi hükûmet ta-

rafında! cemiyetimizin muamelâtı idariye ve hesabiyesi tetkik ve intizamı tastik edilmiştir.

Beynelmilel münasebatımız gerek Amerika gerek Almanya, İsviçre, Rusya, Bulgaristan Fransa ile idame edilmiştir. Doktor Muley namındaki bir ecneb muhabirine cemiyetimiz hakkında verdiğimiz izahat muhtelif Amerika ve Alman gazetelerile neşredilmiştir. Bütün dünya üzerinde içki düşmanlığını seri hatve ile hedefe doğru ilerlemektedirler. Bir çok memleketlerde yeniden geçen sena zarfında Alkolün istimali tahdit edilmiştir. Bu memleketlerdeki cidali ehemmiyetle takip ediyoruz. Bir çok hayatî müşkülleri millî seciyesile yine Türk milletinin dünya içki alehdarlığı cidalinde de diğer milletlerden geri kalmayacağına emin olarak [*] heyeti muhteremimizi selamlar ve yeni heyete bu yolda muvaffakiyetler dileyerek raporuma nihayet veriyorum.

Dr. Fahreddin Kerim

MANTO ..

"Cennetin aldırıldığı manto bu yıl üç oldu.
Bu haspayla yaşamak benimçün pek güç oldu.
Dudağının rujile tırnak cilası caba!

Bizim zeytin gemisi oturdu artık şapa!
Sırtımdaki gömleğin yamasız tarafı yok:
Kostümüm beş yaşında.. Yarı acım yarı tok..

Ah! bir kanun çıksada fantazi yasak olsa..
Ah! bir kanun çıksada Erkekler kazak olsa.
O zaman şu bükülen bellerimiz doğrulur!

O zaman kocalarda yolunmaktan kurtulur
Kuzum yazın bunları fantazi yasak olsun..
Yahut açın bir klüp kocalar kazak olsun..!

*
* *

Dostum şikâyetinde hakliydi yerden göğse..
Çünkü vilâyetini evin vermişdi eve..
Buna kanun ne yapar, nizamname ne söyler?

Şapkayı, hurufatı kapışırken köyler
Bir kanun yokdu halka uzatmış yumruğunu
Kanunlar kavrayamaz inkilap mefhumunu..

İnkilâplar zulmetin nur ile mahsubudur..
İnkilâplar bir volkan.. kanunlar rüsubdür.
928 Dr. Kaya

Darülbedayide

Hayvan fikri yedi

Fakır âlilerin çocukları zenginlerden daha çok, çocuk düşürmek, piçlik beşeriyetin yüzkarası. Bu işi tesadüfe bırakacağımıza niye irademize ram edecek bir keşifte bulunmamalı? Temaşa alemimizde güzide bir şöhret olan Vedat Nedim B. muhayyelesindeki âlimi bu fikir arkasıda koşturuyor, Fakat mahir muharririn maksadı fennî ve tıbbî bir keşfin, taharrisi değildir. O, ne kadar yüksek bir ideal ve irade sahibi olursa olsun bir insanın ruhî ağlarından kurtulamayacağını gösteriyor. Keşfi için karısının namusunu fedadan çekinmiyen idealist âlim nihayet karısının bile nefret ettiği bayağı bir kıskanç oluyor, çıldırıyor ve baştan çıkmasına sebep olduğu karısını boğuyor. Fikir, duyuş öyle bir içkiye benziyor ki tatlı değil buruyor acı ve sert bile; fikirleri iğneliyor adeta biraz rahatsızlık veriyor fakat yine içmek istiyorsunuz. zabiâtı inkâr eden alime kızmak mı acılamak mı lâzım diye düşünüyorsunuz, Eser karşılıklı muhaverelerden ibaret, fakat mevzuun yeniliği lisanın düzgünlüğü, temsilin kusursuzluğu bize fazla bir şey aratmıyor. Bence eserin en ziyade muvaffakiyetle çizilen seciyyesi (Leyla) dır. (âlim) in mesleki seciyesi de eyi fakat kıskanan çıldıran adamın iztiraplarını daha derinden duyurabilecek vasıtalara yer verilseydi cazibe ne kadar artardı. Muharrir bâkir mevzuu terennümünden başka bir şey düşünmemiş ve bunu kâfi görmüştür.

Fikirilere hislere yeni ve acaip bir haz ve ihtizaz veren bu nefis telfinden dolayı muharriri ve kıymetli rejisörleriyle artistleri tebrik bir san'at borcudur.

M. Ferit